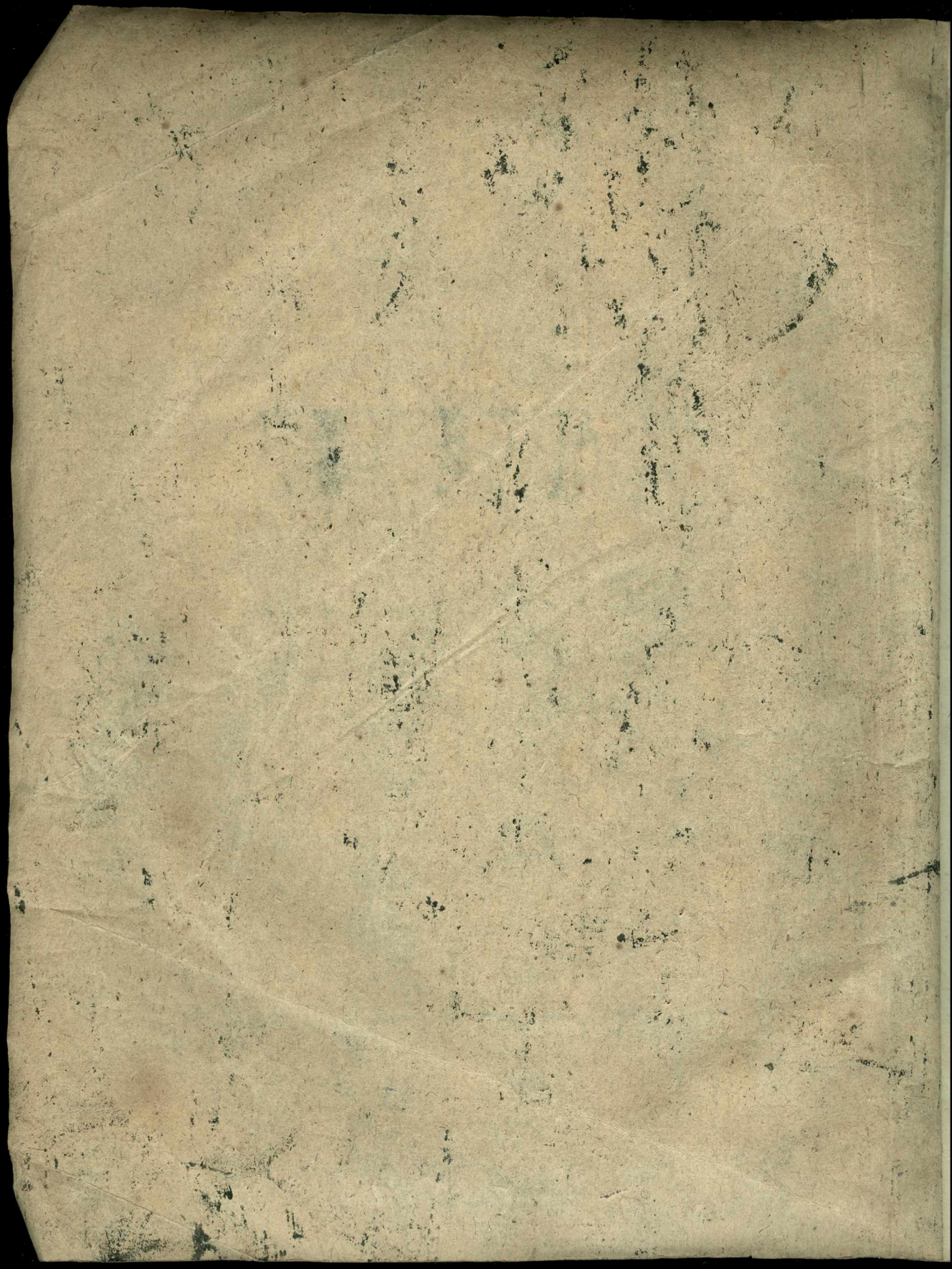

KNY-12-00060

HALOTTAS BESZÉD

KNY-18-00060

MELLYET

AZON ALKALMATOSSÁGGAL,

A' M I D Ő N

NÉHAI NAGY MÉLTÓSÁGÚ

BÁRÓ ORCZY LÖRINTZ

FELSÉGES URALKODÓ FEJEDELEM

GENERÁLIS HADI-FŐ-STRÁZAMESTERÉNEK

SZENT ISTVÁN KIRÁLY NEVÉRE SZERZETT

VITÉZI REND COMMENDÁTORÁNAK

E M L É K E Z E T E

MÉLTÓSÁGOS FAMILIÁJA ÁLTAL

NEMES SZABAD KIRÁLYI PEST VÁROSÁNAK

FŐ-TEMPLOMÁBAN GYÁSZOS EGYHÁZI SZER-TARTÁSSAL

TISZTELTEGNE,

ÉLŐ NYELVEL MONDOTT

A L E X O V I C S B A S I L I U S

ELSŐ REMETE SZENT PÁL SZERZETEBÉLI PAP,

ÉS A' FENT-NEVEZETT SZENT-EGY-HÁZBAN AZ ISTENI IGÉNEK

M A G Y A R H I R D E T Ő J E.

K I S - A S Z S Z O N Y H A V Á N A K 10 - d i k N A P J Á N

1789 - D I K E S Z T E N D Ő B E N.

P E S T E N,

NYOMTATTATOTT PATZKÓ FERENTZ ÁLTAL.

HALOTTAS BESZED

ADAM ALBERT V. 1894
A. M. D. O. N.

NYHAI NAGY MELETÖSÁG

BAZILICA DE LA VIERGE

LESSEES TRAIKODÓ TUDJELM

GENTRALS HADI-FÖ-STRÁVAMESTERENK

THE HON. THE LORDS OF THE HOUSE OF COMMONS

ATTN: REED COMMENDATORIANA

B. M. E. K. E. T. E.

INTÉZÉSÉK TÁJÉKOZTATÁSA

THE HON. THE LORDS OF THE HOUSE OF COMMONS

POSTALOM BANYÓKASZOS SZÁLLÁSOK TARTALÉKA

THE HON. THE LORDS OF THE HOUSE OF COMMONS

THE HON. THE LORDS OF THE HOUSE OF COMMONS

THE HON. THE LORDS OF THE HOUSE OF COMMONS

THE HON. THE LORDS OF THE HOUSE OF COMMONS

THE HON. THE LORDS OF THE HOUSE OF COMMONS

THE HON. THE LORDS OF THE HOUSE OF COMMONS

THE HON. THE LORDS OF THE HOUSE OF COMMONS

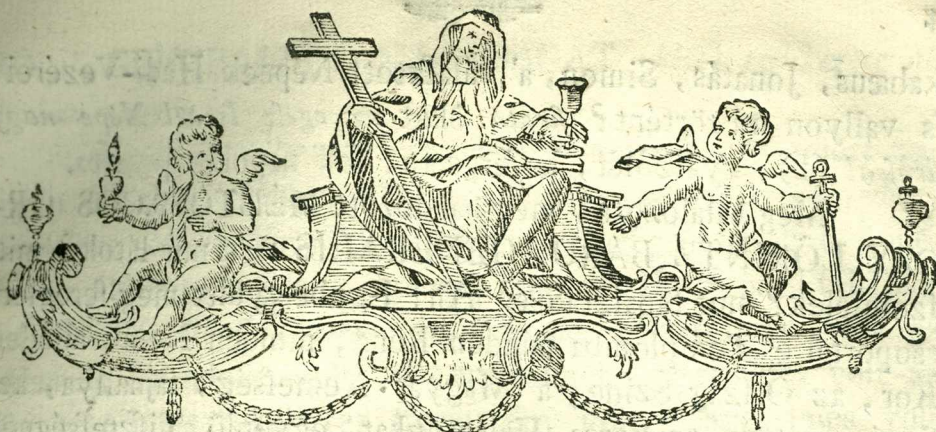
THE HON. THE LORDS OF THE HOUSE OF COMMONS

KNY-18-00060

9 2 3 4

NYOMTATOTT TÁJÉKOZTATÓ TARTALÉKA

Dilectus Deo , & hominibus; cujus memoria in
benedictione est. *Eccli. 45. v. I.*

*Szerelmes volt az Istennel , és az embereknel; kinek
emlékezete áldásban vagyon.*

A tökéletes, nagy érdemű, jó téteményekkel jeles
Férfiakat közönséges siralom szokta sirba követni.
Meg-halálozott Abner, Dávid Királynak meg-hitt
Baráttya: 's vallyon mi történt? *Fel-emelé szavát Dávid, sira*
az Abner koporsóján: sira pedig az egész nép-is. (1) Meg-halá-
lozott Sámuel, Isten Próféta, és Fő-papja: 's vallyon mi tör-
tént? *Egybe-gyüle egész Israel, siraták őtet, és el-temeték az ő*
hazájában, Ramatában. (2) Meg-halálozott Matatiás, Judás Ma-

A 2

ka-

(1) 2. Reg. 3. v. 32. (2) 1. Reg. 25. v. 1.

kabæus, Jonatás, Simon, a' választott Népnek Hadi-Vezérei : 's vallyon mi történt? *íratá őket az egész Israhél Népe nagy írással* (1), gyászolta, kefergette, sok napokig jajgatta.

Meg-halálozott, meg-halálozott MÉLTÓSÁGOS ORCZY LÖRINTZ BÁRÓ, GENERÁLIS : 's mit látok? mit szemlélek? mit tapasztalok? Ah! Egybe-gyűltt meg-fereglett tsoportal e' Templomba minden Rend, minden Nem, minden Kor, az Ország Szine, a' Magyar Nemesség, sajnállya, kefergi, íratnya tzipmeres Halottunkat, egyenlő Tisztelességgel, 's Köny-hullatással áldoz néki.

De állj-meg, Dűtső Nemzetem! szüntesd keferű bánatodat, tartóztasd könyveidet, fájdalmadat enyhétsd. Ha van mái napon okod a' szomorúságra; van bizonynyal fokkal nagyobb okod a' vigasztaltatásra. Igaz, Uraim, olly Urtól fosztattunk-meg, a' ki jóllehet zöldellő öfzséggel ditsekedett, mégis igen hamar hagyott-el bennünket. Igaz, Uraim, olly Úr mult-ki közölünk, a' kinek közöttünk-való tárfalkodása mind példa volt minnyájunknak, mind kívánatos gyönyörűség. És ez méltó oka bánatunknak. De ne tsak ezt tekéntsük: gondollyuk-meg azt-is, hogy a' Boldogult GENERÁLIS ÚR egyszer's mind olly Úr volt, *cujus memoria in benedictione est*, kinek emlékezete áldásban vagyon, 's áldásban-is léfzen, valameddig Hazánkban egy igaz Magyar léfzen. És ha ezt meg-gondollyuk, nem kell-e vallyon fájdalmunkat enyhitenünk? Nintsen-e vallyon vigasztaltatásunkra derekas okunk? Szüntesük tehát bokros bánatunkat, 's inkább áldgyuk, dítsírjuk, magasztallyuk MÉLTÓSÁGOS ORCZY LÖRINTZ Néhai BÁRÓ

(1) 1. Mach. 2. v. 70. etc.

RÓ, 's GENERALIS Ő NAGYSÁGÁT, *kinek emlékezete áldásban vagyon.*

Kinek emlékezete áldásban vagyon? De miért vagyon áldásban? Miért, Uraim? *Dilectus Deo, & hominibus, Szerelmes volt az Istennél, és az embereknél;* azért az ő emlékezete áldásban vagyon. Igen-is, érdemes Halgatóim! ORCZY LŐRINTZ *Dilectus Deo, & hominibus, Szerelmes volt az Istennél; Szerelmes volt az embereknél. Szerelmes volt az Istennél; mert tökéletes Keresztény volt. Szerelmes volt az embereknél; mert nagy Haza-fi, igaz Polgár volt. Nem érdemli tehát, hogy az ő emlékezete áldásban légyen? Látjátok, Uraim, mit akarok ma Boldog Emlékezetű GENERALIS URUNKNAK örök dítisíretére hirdetni. Úgy tetszik, nem-is mondhatok ennél nagyobb dítisíretet felölle. Ő nagy Haza-fi, igaz Polgár volt. Ő tökéletes, igaz Keresztény volt. Mint nagy Haza-fi, igaz Polgár, szerelmes volt az embereknél. Mint tökéletes, igaz Keresztény, szerelmes volt az Istennél. Mind a' kettővel azt érdemlette, hogy örök áldásban légyen emlékezete. Nagy Haza-fi, igaz Polgár volt; erről szóllok az I. Részben. Tökéletes, igaz Keresztény volt; erről beízellek a' II. Részben.*

Uraim! ha eleget nem teszek várakodástoknak, kérlek, tulajdonítsátok ezt, elsöben az én gyarlóságomnak; azután az idő' felette nagy rövidségének; femmi-képpen pedig a Boldogult GENERALIS ÚRNAK; kinek nagyságos érdemei' hirdetésére, és dítisíretére fokkál külömb ember kívántatott volna nálamnál.

E L S Ö R É S Z.

Ha Báró ORCZY LÖRINTZ, a' ki 1718. Esztendőben, Augusztusnak 9-dik Napján, PETROVAI SUSANNA Aszfönytől, Báró ORCZY ISTVÁN Attyától születtetett: Ha Báró ORCZY LÖRINTZ, a' kinek szép Attyának Attya JÁNOS, Pest Vármegyei Nemességnek Vezérlő Kapitánnya volt, s a' Törökök nagy fokaságától nyomattatván, a' Pesti egyik kapuban, a' meg-tolakodott fokaságtól el-gázoltatott, és életét végzette: ha Báró ORCZY LÖRINTZ, a' kinek szép Attya GYÖRGY, szent Gothárdnál a' Török' előtt el-esett; Nagy Attya pedig GERGELY, Buda Várának a' Töröktől lett vízfőzár-vétele alkalmatosságával sebeket vévén, Egerben meghalálozott: ha Báró ORCZY LÖRINTZ, a' kinek Attya ISTVÁN, ezen Századnak elején, mint N. Heves Vármegyének Vice-Ispánnya, azon háborgos üdökben, a' Hazának, és Koronájának nevezetes, és hasznos szolgálatot tett; Török ellen vitézkedő seregekkel Temesvár, és Belgrád vételein, és vivárain jelen volt; Később, mint Jászok Fő Kapitánya, a' Tisza körül eredett Péro támadását maga vezérlése alatt felfegyverkezett all-földi népnek seregével le-tsillapította; **FELSÉGES KÁROLY** Tsászárról által Báróságra emeltetett; és nem fokára (1) az *Imperialis* Báróságot el-nyerte; a' Királyi Táblának egyik Birája, és *Vice-Judex-Curiæ* volt; 1736-ban támadott Török háborúban az Hadak élelmét szerző, és igazgató Választottja volt az Országának; és holtáig fok példás jeleit adta igaz haza-fiúi szeretetének: Ha, mondok, Báró ORCZY LÖRINTZ, illy nagy Attyának Boldogult Fia, fokát

tett

(1) 1782-ban.

tett a' Hazának; eleget-tett a' házán-kivül-való magános polgár-társainak; mindent tett maga házi népének; kétség-kivül nagy Haza-fi, igaz Polgár volt. Úgy vagyon pedig, Uraim. Boldogult Báró ORCZY LÖRINTZ fokát tett a' Hazának; eleget tett a' házán-kivül-való magános polgár-társainak; mindent tett maga házi népének. Ki tagadhattyá tehát, hogy nagy Haza-fi, igaz Polgár volt?

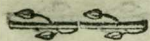
Sokat tett a' Hazának. A' Hazán-mind a' Fejedelmet, mind az Országot értem. Mit nem tett mind a' Fejedelemért, mind az Országért ORCZY LÖRINTZ? Volt üdö, mellyben a' most Uralkodó Austriai Háznak Országai, és Koronái vezedelemben forgottak; 's mellyben, a' mint ezt a' Németh Irók-is vallyák, úgy fel-indult koronás Fejedelmének szomorú ügyén a' Nemes Magyar Vér, hogy az Ország-Gyűlésén, ki-vontt kardokkal, egy szívvel lélekkel, minnyájan kiáltanak: *Moriamur pro Rege nostro M. Theresia*, hallyunk-meg a' mi Királyunkért M. Terefiáért. Ekkor ORCZY LÖRINTZ-is fel-állott Fejedelme mellett: kardot kötött, lóra ült, az Ország törvényes *Insurrectioja* mellett fel-fegyverkezett, egyik Lovas Magyar Sereget vezérlette. Támadott ismét háború 1756-ban? Akkor egy egész Lovas *Regementet*, Jász, Kun, és Hajdú Városi Népekből állított-fel; melly az ő kormányozása alatt, a' Burguson, több nevezetes hartzokban diadalmat nyert; és mind Dresda vételében kivált-képpen különböztette magát, mind magába az ellenség Fő-Városába, Berlinbe, az Hadak mostani Fő-Vezére, Gróf HADIK, igazgatása alatt, bé-rohant, és győzedelmesen onnan visszsa-is tért. Ugyan 1756-dik Esztendő-béli háborúban ő Felségének egy egész *Compániáját* Nemes Nádasdi *Regementének* ajándékon fel-lovasított-

totta. Lengyel Országban 1769-dik Esztendő táján uralkodó dög-haláltól, hogy Országunk védelmeztethessék, a' felső Vármegyék az Ő gondos kormányozása alá rendeltetvén, óhajtott tzellyát el-érte. A' Felső Magyar Ország folyó-Vizeinek igazgatására rendelt *Commissiot* mind a' Fejedelemnek, mind az Országnak kedve szerént el-végzette. 1778-ban egészen fel-fegyveresített, 's lovasított Katonákat állított. N. Máramaros Vármegyében, a' majd csak nem éhen haló népet fok számú gabonával, fokkal ótsóbb, mint folyó árán, meg segétette. Úgy e' most folyó háborúban-is, Ő Felsége' hadakozó Népe' táplálására számos életet adott. Valahová csak, és akár melly nehezebb állapotokban, ferény, és igazságos Biróra, vagy Intézőre szüksége volt a' Fejedelemnek, gyakorta egészségének, 's házi dolgainak rövidségével-is, szolgált a' köz jónak.

Ennyit, ennyit tselekedett a' Fejedelemért, és az Országért ORCZY LÖRINZT. Nem tett tehát fokat a' Hazának? Nem fok, egészségét, vérét, életét fel-áldozni? Nem fok, az Országot dög-haláltól meg-örizni? Nem fok, jövedelmének feles részétől magát meg-fosztani, 's a' Fejedelem', és az Ország' hasznára, és javára azt fordítani? Mit tsudálljuk, mit tsudálljuk tehát, hogy illyetén több hasznos tetteit megismérvén a' Fejedelem, elsőben GENERÁLISSÁ, azután N. Abauj-Vármegyének ADMINISTRÁTORÁVÁ, ismét azután FŐ ISPÁNNYÁVÁ, végre szent István Király Nevére szerzett Vitézi Rendnek COMMENDÁTORÁVÁ tette ötét.

Valamint pedig fokat tett Hazájának ORCZY LÖRINTZ, úgy a' házán kívül-való magános polgár-társainak eleget-tett. Uraim! a' ki igaz Barát; a' ki tudós Haza-fiak Betsüllője, 's Szeretője; a' ki mindennekhez tellyes nyájafsággal, be-

betsüllettel, emberséggel, az, úgy tetfzik, eleget téfzen a' házán-kivül-való magános polgár-társainak; mert a' mi a' bőkezűséget, és adakozást illeti, annak másutt lészzen helye. Illyen volt pedig az, a' kinek ditsíretére én ma itt felállottam.

Igaz Barát volt. A' Nagyok közönségesen keveset tudnak a' barátságról. Magosb állapottyok azt vífzi végbe, hogy egyebek vagy nem járulnak hozzájuk, vagy töllök meg-vet-tenek. Inkább vigyáznak arra, hogy tiszteltefsenek; mint sem hogy a' sziveket meg-vegyék. Vagy ha tudgyák-is magokat szereztetni; de ők magok nem szoktak egyebeket igen szerezni. Nem volt ezek közül ORCZY LÖRINTZ. Ő igaz Barát volt. Titeket híllak itt bizonyságul, a' kik e' nagy Embernek barátságával éltetek, és szívét tapasztaltatok. Is-mértetek valakit, a' ki a' barátság' szent kötelefségeit hiveb-ben, bizonyosban, tökéllenesben tellyesítette? Emlékezzetek-meg róla, 's vallyátok-meg: ha vallyon nem mutatta-é mindég magát hozzátok, mint igaz baráthoz illik? avagy hi-deg lélekkel nézte-é a' ti hasznokat? érzéketlen volt-é a' ti szerentsétlenségtekre? ki-beszélte-é a' véle közlött titkai-tokat? meg-szomorított-e valaha benneteket az ő bennetek-való bizodalmatlansága? tapasztaltatok-e benne, leg-kifsebb változóságot, álhatatlanságot? kívánta-e töletek, hogy, mint rabok, fügjetek az ő kinye-kedvétül? ha valamiben magát le-kötelezte néktek, drágán árulta-e néktek maga szolgálattyát? Ő szeretett, és szerettetni kívánt. El-mulasztott csak leg-kifsebbet-is, a' mivel ezt a' tárgyat meg-üthette? 's volt vala-ha egy Ország' Naggya, a' ki ezt a' tárgyat szerentsésben meg-ütötte? Akarom mondani: voltak valaha egy Ország Naggyá-

nak több választott jó baráti? több magok hasznát nem kereső jó baráti? több baráti, a' kik őtet csak magáért kedvellették? több baráti minden rendben, az Udvarban, az Udvaron kívül, a' Táborban? 'S hogyan szerették őtet az ő baráti? Ugy, mint a' Nagyok szoktak szerettetni? maga haszon keresésből, Városi okosságból, kintelenségből? Ő csupán csak azért szerettetett, mivel hogy szeretetre méltó volt.

Betsülte, szerette, segéttette a' tudós Hazafiakat. Itt, Uraim, elévé arról kell meg-emlékeznünk, hogy Ő maga a' Boldog Emlékezetű GENERALIS UR ritka elmével, éles itélettel, fok nemes Tudományokkal birt, 's tündöklött. Mi volt előtte ismémentlen? mit nem tudott ő tökéletesen a' temérdek fok dolgok közül, mellyeket meg-tanult? mi volt a' Cedrus fától fogva egészen az Isópig, az az: az Isteni dolgok leg-méltóságosb Tudományától fogva egészen a' Szántas-Vetés leg-kifsebb Titkaiig, a' miről okosan nem beszélt volna? Tudta ő a' Hadi-mesterséget, birta a' szép Tudományokat, forgott a' Historiában, értette a' Városi Tudományt, a' Hazza', 's a' Természet' Törvényét. Mit nem olvasott ő? miről nem beszélt, 's ítelt ő, mint Tanító-mester? Ha a' tanátsban ült; melly meszsze látott a' városi dolgokban? mennyi módokat tudott mutatni a' végezett dolog szerentsés ki-vitelére? melly tisztelendő, 's ellen-mondást nem szemvedő volt az ő vélekedése? Ha a' tanult Férfiakkal beszélgetett; mitsoda észbe-vevéseket nem tett az ő okoskodásik mellé, és mennyi előre-bé-vett hamis ítéletektől nem szabadította-meg őket? Ha a' Könyv-írók tanátsot kértek tőle; melly nagy betsülletekre vált, ha ő munkáikat helyben hagyta; 's melly igen reménlették ők, hogy az ő jóvá-hagyása után Írásik mindenektől jóvá-

jóvá hagyattatnak. Egy szóval, az ő gyönyörűséges Munkái, mellyeket Magyar versekben ki-botsátott, meg-tzáfolhatatlan bizonyági Tudományának. Tehát ritka elmével, éles ítélettel, sok nemes tudományokkal tündöklött **MÉLTÓSÁGOS ORCZY LÖRINTZ**.

'S mint hogy ezekkel tündöklött, a' tudós Haza-fiakat betsülte, fzerette, segétette. Kivel nem levelezett ő közülök? kit nem emlegetett, dítsírt, égis magasztalt az Ország Naggyai előtt? kit nem ösztönözött többekre ajándékival? hány Tanítóknak nem rendelt esztendőn-ként-való fizetést? hányak' Magyar Írást nem botsájtotta nyomtatásba maga költségén, mellyek egyéb-aránt soha a' köz világozságot nem látták volna? Allig volt Magyar Könyv-szerző, a' ki munkáját **ORCZY LÖRINTZNEK** bé-nem ajánlotta volna: melly nyilvánosság, hogy betsülte, fzerette, segétette a' tudós Hazafiakat.

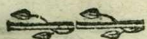
De nem csak igaz volt Barátihoz; nem csak betsüllője, fzeretője volta' tudós Haza-fiaknak; hanem effelett tellyes volt nyájafsággal, betsüllettel, emberséggel mindenekhez. A' Méltóságok ritkán tészik magokat közönségefekké, ritkán nyájafak. Mivel őket magas Rendjek a' többi emberektől olly mészfe távoztattya, igen ritkán történik, hogy hozzájuk közeléteni akarjanak; O! ha az illyenek **ORCZY LÖRINTZ**-től tanulnának; mert nem szégyen mástól tanulni. Ő nagy Ember volt mind Vérére, mind viseltt Tiszteire, 's Dolgaira nézve; 's mit tselekedett még is? Beszédbe állott akár-kivel; nyájaskodott akár-kivel; kegyesen, emberségesen bánt akár-kivel. Meg előzőtt betsüllettel mindeneket, 's minden tehetséggel azon vólt, hogy magához bátorítson, édesétsen min-

deneket. Már ehez hasonlónak tette magát, már amához leeresztette magát, már ennek ki-nyilatkoztatta magát, már amarra bizta magát, altalában mindenekhez alkalmaztatta magát. Mint nem iparkodott, hogy Méltóságától megszerezze a' kevélységet, mely az emberi nagyságnak soha nem szerez öregbülést; de a' Nagyokat igen sokaktól meg-fosztja. Kiki hozzá félelem nélkül járult. Senki tőle a' nélkül el-nem ment, hogy együgyűségét, nyájfenségét, közönségét ne tsudálná.

Nem-is volt ez benne kép-mutatás, vagy tsupádon-tsupa szokás, hanem valóságos jó erkölcs. Ő közönséges volt; de nem rút alázatosságból, hanem nemes szívűből; nem hívságból, hanem fzeretetből; nem betsüllet-kivánásból, hanem fzanakodásból; az az, fzerette a' köz népet, hogy tőle fzerettesék: de fzerettetett-is a' köz néptől, mivel azt fzerette. Ő közönséges volt; de nem mint sokan a' Nagyok közül, a' kik tettetik, hogy azok; de se nem kéfzek másoknak fzolgálni, se nem jól-tévők: Ő tettében az volt; és a' köz néptől nem másért kívánt fzerettetni, hanem hogy véle jót tehessen; hogy kiki bátorkodgyon néki könyörögni, és fzükségét eleibe adni. Ő közönséges volt; de hogy ítélő Birója légyen az alacsonyabbaknak, hogy veszekedéfiknek végét szakassza, hogy őket egy-mással meg-békéltesse. Ezeknek élő bizonyási a' mi Városunknak lakosi, 's polgári. Igaz Barát volt tehát ORCZY LÖRINTZ. Betsüllője, 's Szeretője volt tehát a' tudós Hazafiaknak ORCZY LÖRINTZ. Tellyes volt tehát mindenekhez nyájfenséggel, betsüllettel, emberséggel ORCZY LÖRINTZ. Tehát eleget tett a' házán-kivül-való magános polgár-társainak ORCZY LÖRINTZ.

Vég-

Végre, mindent tett maga házi-népének. A' Tselé-des-embernek házi-népe Feleségéből, Magzatiból, Szolgáiból áll. Mindent tett ezeknek ORCZY LÖRINTZ. Jó Házastárs volt. Jó Atya volt. Jó Ur volt. De mennyi sebeket újítok én meg, midőn ezeket emlétem? Nem érzi úntáig egész Méltóságos ORCZY FAMILIA fullját annak a' tsapásnak, melly ma ötet érte? Így, így vesztjük-el, édes Istenem, a' legdrágább tárgyakat! Így múlnak-el a' leg-kedvesb kötések! Így fordulnak keferőségre mind azok, a' mik leg-nagyobb kedv-töltésünket szerzették! 's a' Hit' reménségén kívül semmit egyebet nem hagynak magok után, hanem csak egy szerelmes emlékezetet, melly midőn látszatik bánatunkat enyhéteni, agsá-gunkat, fájdalmunkat örököséti.

Uraim, jó Házastárs volt ORCZY LÖRINTZ. Két-Hitvese vala. Az egyik, PODMANITZKY JUDITH, már régen vette jutalmát érdeminek. A' másik BÁRÓ LAF-FERTH ANNA, napról napra előbb meg előbb mégyen az érdemekben. Ezek szóllyanak, (ám szólhat az Élő). Ezek szóllyanak, mint viselte magát hozzájuk szerelmes Pár-jok. Nem tartotta-e meg nekik szentül a' házafság-béli hivsé-get? Nem kerefte-e mindenben tetszések, kedveket? Nem tartotta-e őket mindég nagy tekintetben? Nem vólt-e, szomorúságokban vigasztalójok, szükségekben segítőjok, akár minémü bontakozott állapottyokban istápjok? Ugy-e' hogy Hitves-társai mindég nyugodalmat találtak tekintetében, gyönyörüséget beszédjében? Ugy-e, hogy Hitves-társai semminémü multságokban nem leltek olly kedv-töltést, mint az ő szép erköltseiben? Ugy-e, hogy szive mindég nyitva volt előttök, nem volt semmi titka, hanem ha baja történt? mel-lyet

lyet a' szeretet tsak azért takart-bé, hogy kettős fájdalommal baját ne érezze. O már ditsőült Lélek! Tudom, tudom, hogy most azt tapogatom, a' mi egész életedben leg-kedvesb volt előtted; 's noha már bé-is mentél a' boldog Lakásba, tudom még-is, hogy érzéketlen nem lehetfz annak a' tiszta szeretetnek emlegetésére, melly az Isten' szemei előtt-is egy nagy rélzét téfzi örök érdemidnek: Ah! vefs Ditsőséged' székéből egy nyugotó szemet özvegyen maradott Hitvesedre, melly itt kesereg, fir utánad; és könnyebbítsd mennyei vigasztalással szívének mély fájdalmát, mellyben a' te képed örökkön fog élni.

Fiakat, Leányokat adott néki Isten. Első Afzfzonyától két Fiat, JÓSEFET, és LÁSZLÓT; Leányokat hármát, SUSANNÁT Generális SPLÉNYI GÁBOR, ANNÁT Gróff HALLER PÉTER, MÁRIÁT Báro VÉTSEY MIKLÓS Felelségeit. A' másodiktól egy Fiat ISTVÁNT, és TERÉZIA Leányát, Gróff KEGLOVICS ÁDÁM Házastársát.

Minű Atya nem volt ő ezekhez? Nem szóllok arról a' gyenge szeretetről, mellyel szerelmes Magzatihoz lángolt; 's mellyet ők soha elegendő-képpen nem fognak meg-firatni, én soha elegendő-képpen nem fogom le-rajzolni: hanem mekkora szorgalommal nem viselte gondgyokat? Nem elég, hogy leg jobb, 's leg-tökélletesb Tanítókat választott nevelésekre; Ő maga formálta őket kisedségeiben, hogy a' nevelés fokkal nemesb légyen benne méltóságos Eredeteknél. Azon iparkodott, hogy a' szép erköltsre, a' betsülletre, a' magas gondolatokra Ő maga adgyon első ösztönt nekik. Ugy szólván, gyermekké tette magát gyermeki mellett, tsak hogy nekik meg-mutathassa, hogyan legyenek üdő jártával Böltsek, Na-
gyok,

gyok, Igazak, Ember-betsüllők, Mértékletesek, egy szóval, ollyanyok, a' minű volt édes Attyok. 'S vallyon elérte-e kívánt tárgyát igyekezetének? Erről itéllyetek, nem az én beszédemből, hanem az ő Gyümöltseiből. *Ex fructibus eorum cognoscetis eos*, (1) az Apát az ő Magzatiból ismérjétek meg: kiket mind az által talán meg-nem bántok, ha nékik magyarán ki-mondom; hogy ha ők Attyoknak szerzetek betsülletet; de Attyok nékik előbb szerzett ditsőséget.

Mit mondgyak már az ő Szolgáihoz-való jó voltáról? A' nagy Urak többire azt hiszik, hogy mindenek-ő-érettek teremtetek, és a' többi emberek tsak azért vannak a' világon, hogy az ő kevélységek, vagy kények 's kedvek' terhét visel-lyék. A' melly hatalommal bírt ORCZY LÖRINTZ, azt ő tsak magára fordította. Melly kegyesen, melly engedelmesen nem bánt Tselédgyeivel? Úgy mondván, semmit nem kívánt tőlök. Fel-sem vette fogyatkozásikat, ha tsupán tsak ő maga szemvedett rövidséget. Inkább akarta alkalmatlanságikat el-tűrni, mint sem szereteteiket meg-sérteni. Az ő nagy Lelke foha ki nem lépett természetes tsendeségéből. Sött annyira ment kegyeségében, hogy tsupán tsak a' Tselédnek hozzá-való szeretete gátolta, hogy az, az ő jó-voltával nem élt vízfíza. Inkább baráttya látfszatott lenni embereinek, mint sem Ura; azért tselédgyeinek nem-is volt nagyobb gyönyörűségek, mint sem mikor körülötte foroghat-tak, avagy véle utazhattak. Olly személyeknek nézte őket, a' kiknek az ő szerentséjében kell részesülniek; nem pedig ollyanoknak, a' kikből tsúfot üzzön, vagy a' kik az ő ren-det-

detlen indulatinak szolgái legyenek. 'S így példájával példázatra hozta, hogy a' nagy Úrak, a' mi igen ritka, még a' szolgáik között-is Barátokat találhatnak.

Illyen ember volt ORCZY LÖRINTZ. Sokat tett Hazájának: eleget tett a' házán-kivül-való magános polgártársainak: minden tett maga házi-népének. Tehát nagy Hazafi, igaz Polgár volt. Tehát szerelmes volt az embereknél. Tehát az ő emlékezete áldásban vagyon.

Azonban, ha ő csak nagy Hazafi, igaz Polgár volt volna; ha ő szerelmes csak az embereknél volt volna; igen keveset tett volna, és én felölle igen kisded dicsíretet mondtam volna: mert Krisztus' mondása szerént, *Nonne et Ethnici hoc faciunt? Nem ezt mivelik e' a' pogányok-is?* (1). A' kikről ama' nagy lelkű, 's álmétkodtató tudományú Doktor Sz. Ágoston ezeket mondgya: *Laudantur, ubi non sunt; cruciantur ubi sunt*, dicsírtetnek, a' hol nintsenek; kínoztatnak, ahol vannak. ORCZY LÖRINTZ nem csak szerelmes volt az embereknél, hanem az Istennél is; mert nem csak nagy Hazafi, igaz Polgár volt, hanem tökéletes, igaz Keresztény-is. A' mi a' Beszédnek II. Részé.

M Á S O D I K R É S Z.

BÁRÓ ORCZY LÖRINTZ tökéletes, igaz Keresztény volt. O szerelmes Halgatóim! ha az üdö, és a' ti békefégestüreltek engedné, hogy mind el-mondgyam azt, a' mit Boldogult

(1) Matth. 5 v. 47.

gult GENERÁLISUNK' Kereszténységéről mondhatnék; meddig nem kellene még beszélnem? De mulik az óra, és én a' ti Emberségtekkel nem akarok vissza-élni; azért erről, mentül summásban, 's rövidebben lehet, úgy fogok szólni.

Báró ORCZY LÖRINTZ tökéletes, igaz Keresztény volt. A' ki eleget tészén mind Istenének, mind Felebaráttjának, tökéletes, igaz Keresztény. Elegett tett mind Istenének, mind Felebaráttjának ORCZY LÖRINTZ. Tehát tökéletes, igaz Keresztény volt.

Elegett tett Istenének. Leg-elsőben, melly erős, melly meg-tántorithatatlan volt az ő Hite? Szabad igazat mondanom, Uraim? Minü üdöket élünk? Nemde most a' Religio játéka lett a' feslett életnek, vagy a' hamis tudománynak? Nemde most az ember majd tsak nem annál istentelenebb, mennél nagyobb elméjü? Nemde most Istenben hinni, gyalázat az elmének, és a' nemes szívnék? Nemde most embernek, ha az all-nép közé nem akar számláltatnia, a' hitetlenség által kell magát a' köfségtül külömbeszettetnie? Nemde most leg-többen, a' kik tsak egy tudományt sem tanultak-ki gyökeréből, azt káromollyák, a' mit nem értenek; magokat annál böltsebbeknek tartják, mennél vakmerőbbek; a' Religióról kételkednek, jólehet belöle semmit sem tudnak; hitetlenség' Tanítóivá tészik magokat, minek-elötte, Hit' Tanítványi voltak volna; és az Isteni Böltseség ellen támadnak, noha még az emberi böltseséget sem bírják? Hányadikról lehet most mondanunk: Ennek az embernek vagyon Religiója? Nem lehet tagadás benne; ily botrántoztató üdöket élünk.

'S mint viselte magát e' veszedelmes üdökben ORCZY LÖRINTZ? Meg-tántorodott Hitében? el-vetette Reli-

gióját? betsülte, követte *Voltért, Rufsót, Bailt, Horust*, 's az emberi nemzetnek több efféle dög-halálait? Távúl légyen. Tudta ő, hogy az emberi elme mindeneket által nem láthat, meg nem foghat. Értette ő, hogy ember az Isten útait tsak annyira ismérheti-meg, mennyire azokat Isten néki ki-akarja nyilatkoztatni. Láta ő, hogy, ha ember a' Hit igáját leveti magáról, Szint' abba a' mélységbe, szint' abba a' bizonytalanságba hengeredik, mellyet tapasztalt az engedelmeiségben. Észre vette ő, hogy a' hitetlenség' állatái nem világosbak, nem értelmesbak a' Religio Titkainál; és hogy, ha ember hinni nem akar, a' hitet el-veszti a' nélkül, hogy ezzel elméje valamit nyerjen, 's által-látása nagyobra nőjön. Jól tudta mind ezeket ORCZY LÖRINTZ; azért Religióját szentül meg-tartotta, értelmét a' Hit' engedelmeisége alá hajtotta, a' Religio titkait betsülte, tisztelte, imádta. A' mi több olly indulattal volt a' Religióhoz, hogy ki-mondhatatlan-képpen szomoritaná szivét a' mostani világ', mindenüvé ki-áradott, fesletsége. Reszkedett ez az egyeb-aránt bátor Férfiú, mikor meg-gondolta, hogy az Anya-szent-egyház' kebelében nevelkedett emberek, olly vakmerőjül vetemednek a' hitetlenségre. Százszor, nem egyszer panaszolkodott kefervesen erről; 's ugy tetszik, hogy szint' azt a' fájdalmat érzette magában, mellyet ő maga a' Religio annyi fok febeiből fzenved. Ez igen hitelesen tudva vagyon előttem.

Mekkora volt az ő Istenhez-való Bö-kezüése? Sokat adott néki az Isten; ő-is fokát kívánt adni az istennek. *Erdő-Kövesden, Uj-szászon, Ivánkán, Eörfön, Erken, Vad-kerten, Ortziban, Tisza-szalókon* Templomokat épített ditsőségére; Lelki Pásztorokat fondált egy-nehány Helységekben.

Melly

Melly nagy volt benne az Isten' Igéjének szomjúsága? Akár hol járt, akár mennyi dolgok állották körül, akár melly alkalmatlan volt az üdö, valameddig birta magát, az Isten' Igéjének halgatását el-nem mulasztotta. Tanult, bölts Ur volt; de ezzel nem törődött. Otthon olvashatta volna a' szent könyveket, 's elmélkedhetett volna; de ezzel nem törődött. Ritkán hallott a' lelki Tanítóktól újságot; de ezzel nem törődött. Sokszor gyarlók, együgyűk voltak az Ige' Hirdetők; ezzel sem törődött. Tudnia illik, tudta sz. Pál Apostolból, hogy, *Placuit Deo per stultitiam Prædicationis salvos facere credentes*, (1) Isten azokat a' kegyelmeket, mellyek az emberi meg-térésre, jobbulásra, üdveségre szükségesek, nem kötötte sem a' szent könyvek' olvasásához, sem a' szent dolgok' elmélkedéséhez, sem semmihez egyébhez; hanem csak a' hirdetett Igének halgatásához; azért akár-minü volt a' Tanító, el-járt szorgalmatosan a' Tanításra. Ha elméje nem tanult valami újat; leg-alább szíve érzett valami újat. Ha gyarló volt a' Tanító, meg-gondolta, hogy az isteni Ige, akár melly alkalmatlan szájból jöjjön-is, isteni Ige; azért mindenkor tisztelendő: az isteni Ige, akár mesterséges pompával, akár együgyű-képpen adafsék előnkbe, isteni Ige; azért mindenkor egy erővel bir: az isteni Ige, ha nem jeles, gazdag, nemes tsatornán folyik-is hozzánk, isteni Ige; azért mindenkor szent, és felséges: meg-gondolta, hogy ha Isten hajdan már egy hitván bokor által, már egy méltóságos felhő által; már az ékefen szólló Ifaiás által, már az együgyű Amos tsordás által szóllott, az egy formán Isten Igéje volt; azért

C 2

nem

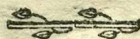
(1) 1. Cor. 1. v. 21.

nem tett válogatást a' Tanítóknban: tsak az Isten' Igéjét szom-
júhozta; 's ennek okáért a' Tanítókat szorgalmatosan halgatta.

Mit nem mondhatnék még arról, hogy Ő Istenéhez
buzgó nagy ájtatósággal viseltetett. Ki nem volt Ő, mikor
az Isten házában, az Ur szemeiben jelent-meg? Ki nem volt
Ő, mikor a' szent Gyónáshoz járult? Ki nem volt Ő, mikor
az Oltárhoz közelített, hogy az Angyalok kenyerét vegye
magához? Ah! bizonynal allig találkozott valami hasonló áj-
tatóságához. Ah! bizonynal példája volt az egész Keresz-
ténységnek. Mit nem mondhatnék még arról, hogy Istenét
ugy viselte szemei előtt, hogy soha azt tenni nem akarta, a'
mire ötet Lelki-ismérete egészen reá nem birta. Pere volt
egy valakivel. A' Törvény nagy somma pénzt ítelt néki: de
mivel igazságáról tökéletesen bizonyos nem vólt lelki-ismé-
retében, a' le-olvasott pénzt, a' Bíró *Sententiája* után, sem akar-
ta fel-venni, viszfza adta. Mit nem mondhatnék még arról,
hogy Ő magát tellyefséggel az Isten akarattyára hadta; a' minél
többet ember nem tehet az Istennek. Gyakran meg-vallotta
az ő választott Lelki-attyának, hogy, noha mindene vagyon,
kész még-is mindenét el-hadni, szívesen meg-hal, valamikor
tetszik ez az Istennek. Mit nem mondhatnék még arról, hogy
Ő Istene előtt nem tsak akár hogyan kívánta magát meg-alázni;
hanem egész életében el-követett büneinek egy-szerre-való
Gyónásával; a' mit kivált-képpen utolsó betegségében vitt
véghez, 's a' mellynél nem lehet nagyobb alázatóság. A'
ki mind ezeket meg-gondollya, ugy-e, hogy annak nem lehet
tagadnia, hogy Boldogult ORCZY LÖRINTZ eleget tett
Istenének.

Lépjünk már az utolsó tziikkelyre, mellynek ámbátor leg-hofzszasbnak kellene lennie, leg-rövidebb. Eleget tett Fele-baráttjának. Az a' szánakodás, mellyel a' Jésus Kristus' szükölködő tagjaihoz vífeltetett ORCZY LÖRINTZ, ezer alkalmatosságokat nyujtott néki azon jeles tselekedetekre, mellyekkel a' Gazdagoknak Menny-országot kell meg-venniük. Mivel Ő mindeneket önnön szemeivel nem láthatott, hiteles embereket választott, a' kik minden némü szegényekről tudakozódnának, őket fel-keresnék, 's bő alami'snákkal rajtok könnyebbítenének. Jertek, jertek ide Ti gyámoltalan Özvegyek, Ti éhen holt szegények, Ti minnyájan, kik ugyan az emberi nemzet sepreinek, moslékinak tartattok; de kik Boldogult GENERÁLISUNK' szeretetének mindég leg-drágább tárgyai voltatok. Jertek ide, keseregjete, sirásátok ennél az Halottas ormos Épületnél azt az adakozó Kezet, melly már az halál' mérges lehelletétül meg-fonnyadt; 's mondgyátok-el nekünk mind azokat a' nyomorúságokat, mellyeket az meg-szüntetett; mind azokat a' fededelmeket, mellyeket az nyujtott; mind azokat a' sebeket, mellyeket az meg-gyógyított; mind azokat a' panaszokat, mellyeket az meg-állított. Nem jöttök-elő? halgattok? Talán attól féltek, hogy Gyámoltok' boldog hamvait meg-bántyátok, ha azokat az Alami'snákat ki-jelentitek, mellyeket Ő éltében az alázatofság' szent palástjával olly szorgalmatosan fedezgetett? De én ettül nem tartok. Egy-felől Ő már vette jutalmát hozzátok-való felebaráti szeretetének, 's adakozásának; azért nints veszedelem, hogy az érdemet el-veszejtse. Más-felől Urunk' mondása: *Ugy világoskodgyék a' ti világosságtok az emberek előtt, hogy láfsák a' ti jó tselekedetiteket, és ditsóítsék az atyátokat, ki mennyek-*

nyekben vagyon. (1) E' kettőre nézve, bátran lehet ki-beszélenem, a' mit adakozásáról hitelesen értettem.

'S mit értettem? Értettem, hogy valaki házához kére'ssel ment, onnan ugyan üresen el-nem ment. Értettem, hogy valaki az útszán meg-fzöllította, bő-kezűségét tapasztalta. Értettem, hogy majd csak nem valahányszor a' Templomból ki-jött, az ajtónál kéregető koldúfoknak pénzt nagyobb darabokban osztott. Értettem, hogy a' Választott Lelki-atyának gyakran jó somma aranyokat adott, hogy azokat a' szegényekre fel-osztsa. Értettem, hogy a' házi szegényeknek, kivált a' Nemesbeknek, a' kik nyomorúságokat ilyen szókkal szókták ki-magyarázni: *fodere non valeo, mendicare crubesco*, (2) kapálni nem tudok, koldúlni szégyenlek; olly bő alami'snákat nyujtott, hogy a' szűkölködéstől meg-menekednének. (*) Mennyit nem küldött a' szegények *Institutomába*? Mennyivel nem segítette Városunknak kár-vallott lakosait mind ez' idén, mind tizen-négy esztendő előtt az ár-vizek alkalmatlanságával? Mennyi mérő gabonát nem adatott a' szűkölködőknek? Ah! bizonynal Attya volt a' gyámoltalanoknak, Táplálója vólt a' szegényeknek.

Eregy most Keresztény, kérdezd, hová lettek ORCZY LÖRINTZ kintsei: hová lettek? *In caelestes thesaures manus pauperum deportaverunt*, (3) a' mennyei kintses-tárházba vitték-be azokat az ügye-fogyottak, a' koldúfok kezei. Eregy most Keresztény, kérdezd, mire költötte ORCZY LÖRINTZ jövedelmeit: mire költötte? *Eleemosynas illi,*

(1) Matth. 5 v. 16. (2) Luc. 16. v. 3. (3) Ecclesia in offic. S. Laur.

* 30. 40. aranyon-ként, 100. aranyon-ként, 500. forintónként adott a' meg-fzorultaknak.

illius enarrabit omnis Ecclesia sanctorum, (1) az Ő alami'snait hirdeti, beszéli a' szenteknek minden gyülekezete. Eregy most Keresztény, kérdezd, hová tette ORTZY LÖRINTZ gazdagságait: hová tette? *Ubi neque arugo, neque tinea demolitur, ubi fures non effodiunt, nec furantur*, (2) oda, a' hol sem a' ro'sda, sem a' moly meg-nem emészti; a' hol a' lopók ki-nem álsák, 's el-nem lopják. És ez, ítélem, oka annak, hogy az Isten-is, a' ki a' szegények' személyében tiszteltetvén, soha magát embertül nem hadgya adakozással meg-győzettet-ni, ezer annyit, temérdek gazdagságokat adott ORCZY LÖRINTZNEK.

Ládd, MÉLTÓSÁGOS ORCZY FAMILIA, minü volt MÉLTÓSÁGOS ATYÁD. Nagy Hazafi, igaz Polgár volt: Tökélletes, igaz Keresztény volt. Nagy Hazafi, igaz Polgár volt; mert fokot tett Hazájának; eleget tett a' házán-kivül-való magános polgár-társainak; mindent tett maga házi Népének. Sokat tett a' Hazának; mert néki fáratságait, jövedelmeit, egészségét, vérét, életét nem egyszer fel-áldozta. Eleget tett a' házán-kivül-való magános polgár-társainak; mert igaz Barát volt; tudós Hazafiak szeretője, betsüllője volt; minde- nekhez nyájaisággal, betsüllettel, emberséggel tellyes völt. Mindent tett maga házi Népének; mert jó Házastárs volt; jó Atya volt, jó Ur volt. Ezeket láttad a' Beszédnek I. Részében. Tökélletes, igaz Keresztény völt. Mert elegett tett Istenének; eleget tett Fele-baráttjának. Eleget tett Istenének; mert Hitét, Religióját hiven meg-tartotta, ki-öntötte kintseit az Isten ditsőségére nyoltz Templomokat épétvén, betsülte, tisztelte, szomjúhozta az ő szent Igéjét, buzgó ájtatósággal

vi-

(1) Eccli. 3. v. 11, (2) Matth. 6. v. 20.

viseltetett hozzá, irtózott Istene, 's lelki-ismérete ellen valamit tselekedni, tellyefséggel az Isten' akarattyára hagyta magát. Eleget tett Fele-baráttjának; mert kezét ki-nyitotta a' fűkölködőnek, tenyerét ki-nyujtotta a' szegényekre, gazdag-ságit ruházta a' mezételenekre. Ezeket láttad a' Beszédnek II. Réizében. Tehát szerelmes volt az Istennél; szerelmes volt az embereknel. Tehát az Ő emlékezete áldásban vagyon.

Ne keseregjed tehát, ne sírassd, ne jajgasd Boldogult Atyádot **MÉLTÓSÁGOS FAMILIA**: inkább vélünk együtt áldgyad, ditsőítsed, magasztallyad. Tartsd ugyan őtet mindig friss emlékezetben; de nem hogy ki-múlásan aggodgyál, hanem hogy nemes erköltséit szemeid előtt viseljed, és a' mint ekkorig tselekedted, úgy ennek-utánna-is szép példáját kövessd. Nem lehet a' magzatoknak nagyobb ösztön a' jóra, mint sem édes Attyok dításeletes példája.

Ti pedig, Uraim, halljátok, és vegyetek tanúságot. O melly kevésre betsüllő ember halálos ágyán mind azokat, a' miket a' Világ leg-inkább tsudál, a' Győzedelmeket, a' Természeti' ajándékot, a' Titulusokat, a' Böltseséget, a' nagy Elmét! O melly üresnek, 's örök feledékenységre méltónak látszik akkor lenni, Isten nélkül, még az az Élet-is, melly az emberek előtt leg-ditsőségesb! Mekkora balgatagságot talál ember akkor abban a' böltseségben, melly bennünket nem vezet az Üdvességre. Akkor az Isten mindennek, és az ember Isten nélkül semminek látszik lenni. Nints néki része az örökké-valóságban, hanem csak az Isten által, a' Hit által, a' Kegyelem által. A' magas Poltzok, a' Győzedelmek, a' Betsülletek, és Méltóságok, a' Természet' ajándéki, a' Titulusok csak az üdöhhöz, csak egy felhöhöz vannak kötelezve, melly el-enyészik. A'

Név-

Név lehet a' Historiákban. A' Tselekedetek lehetnek Értzen, és Márványon. Egy tsekély szeletske ki-fogja azokat törölni. A' Halhatatlanság tsak a' Jámboroké, tsak az Igazaké, tsak a' valóságos Keresztényeké. Egyedül azok a' Nevek nem fognak el-mulni, mellyek az Élet' könyvében vannak fel-jegyezve. Valami a' világból-való a' világgal el-mulik. Tsak te magad, édes Istenem! maradsz-meg örökké. Boldog tehát az az ember, a' ki tsak te hozzád ragaszkodik; a' ki tsak azt szereti, a' mit mindenkor kell szeretnie; a' ki tsak azt hajhásza, a' mi őtet fo ha meg-nem tsallya; a' ki nem él merő kotzkára, és vak szeren-tsére, hanem a' ki az ő halandó életének napjaiból örökké-tar-tandó napokat szerez magának.

A M E N.

